

P6_TA(2006)0496

Erfopvolging en testamenten

Resolutie van het Europees Parlement met aanbevelingen aan de Commissie betreffende erfopvolging en testamenten (2005/2148(INI))

Het Europees Parlement,

- gezien het op 1 maart 2005 door de Commissie ingediende Groenboek erfopvolging en testamenten (COM(2005)0065) met bijlage (SEC(2005)0270),
 - gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité van 26 oktober 2005¹,
 - gelet op artikel 192, tweede alinea van het EG-Verdrag,
 - gelet op de artikelen 39 en 45 van zijn Reglement,
 - gezien het verslag van de Commissie juridische zaken (A6-0359/2006),
- A. overwegende dat uit een in opdracht van de Commissie door het *Deutsches Notarinstitut* in 2002 uitgevoerde studie blijkt dat op het grondgebied van de Europese Unie per jaar 50 000 à 100 000 erfopvolgingen met internationale aspecten openvallen,
- B. overwegende dat dit cijfer door de recente toetreding van tien nieuwe lidstaten tot de Europese Unie en de komende uitbreidingen ongetwijfeld zal toenemen,
- C. overwegende dat er momenteel grote verschillen bestaan tussen de stelsels van internationaal privaatrecht en het materieel recht van de lidstaten inzake erfopvolging en testamenten,
- D. overwegende dat deze verschillen voor de rechthebbenden kunnen betekenen dat zij bepaalde moeilijkheden ondervinden bij en kosten moeten maken voor het in het bezit komen van hun erfenis en dat deze verschillen hindernissen kunnen opwerpen bij de uitoefening van het in artikel 39 en 43 van het EG-Verdrag vermelde recht op vrij verkeer en op vrijheid van vestiging, alsmede bij de uitoefening van het recht op eigendom als algemeen beginsel van het communautaire recht²,
- E. overwegende dat het aangewezen is een instrument van communautair recht uit te werken dat betrekking heeft op het internationaal privaatrecht inzake erfopvolging en testamenten, zoals reeds is aangegeven in het Actieplan van Wenen van 1998³, het in 2000 door de Raad en de Commissie aangenomen Programma van maatregelen voor de uitvoering van het beginsel van wederzijdse erkenning van beslissingen in burgerlijke en handelszaken⁴, het

¹ PB C 28 van 3.2.2006, blz. 1.

² Zaak C-368/96, Generics (Verenigd Koninkrijk) en anderen, Jur. 1998, blz. I-7967, punt 79 en de aldaar aangehaalde jurisprudentie.

³ PB C 19 van 23.1.1999, blz. 1.

⁴ PB C 12 van 15.1.2001, blz. 1.

Haags programma van 4 november 2004 voor de versterking van de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht in de Europese Unie en het Actieplan van de Raad en de Commissie ter uitvoering van het Haags programma voor de versterking van de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht in de Europese Unie¹,

- F. overwegende dat het nemen van wetgevende initiatieven inzake erfopvolging en testamenten strookt met de doelstellingen van het communautair recht dat discriminatie op basis van nationaliteit verbiedt en streeft naar de sociale integratie van alle personen waarvan hoofdverblijfplaats en belangen zich in een van de lidstaten bevinden, ongeacht hun nationaliteit,
- G. overwegende dat de harmonisatie van het materieel recht inzake erfopvolging en testamenten in de lidstaten weliswaar niet tot de bevoegdheden van de Europese Gemeenschap behoort, maar de goedkeuring van maatregelen ter "bevordering van de verenigbaarheid van in de lidstaten geldende regels voor collisie en jurisdictiegeschillen" krachtens artikel 65, onder b) van het EG-Verdrag wel,
- H. overwegende dat een communautair besluit inzake erfopvolging en testamenten in overeenstemming met artikel 67, lid 5, tweede streepje van het EG-Verdrag moet worden goedgekeurd volgens de procedure in artikel 251 van het Verdrag,
- I. overwegende dat inzake erfopvolging en testamenten geen afbreuk mag worden gedaan aan de naleving van bepaalde fundamentele beginselen van de openbare orde, die beperkingen inhouden voor de testamentaire vrijheid ten gunste van de gezinsleden van de erflater of andere rechthebbenden,
 - 1. verzoekt de Commissie om in de loop van 2007 het Parlement een wetgevingsvoorstel voor te leggen op basis van artikel 65, onder b) en artikel 67, lid 5, tweede streepje van het EG-Verdrag inzake erfopvolging en testamenten, dat in het kader van een interinstitutioneel debat en overeenkomstig de uiteengezette gedetailleerde aanbevelingen in de bijlage moet worden uitgewerkt;
 - 2. verzoekt de Commissie in het kader van de lopende beraadslagingen over het financieringsprogramma voor het civiel recht voor de periode 2007-2013 een oproep te publiceren tot het indienen van voorstellen voor een informatiecampagne betreffende grensoverschrijdende erfopvolging en testamenten, bestemd voor in deze branche gespecialiseerde beoefenaars van juridische beroepen;
 - 3. verzoekt de Commissie de totstandbrenging van een netwerk van in civiel recht gespecialiseerde beoefenaars van juridische beroepen op de lijst van prioriteiten van het financieringsprogramma voor het civiel recht voor de periode 2007-2013 te plaatsen, met als doel het onderlinge vertrouwen en begrip onder de in deze branche gespecialiseerde beoefenaars van juridische beroepen te bevorderen en de onderlinge informatie en de verspreiding van beste praktijken in de hand te werken;
 - 4. stelt vast dat de aanbevelingen in de bijlage het subsidiariteitsbeginsel en de grondrechten van de burgers eerbiedigen;

¹ PB C 198 van 12.8.2005, blz. 1.

5. wijst erop dat het verlangde voorstel geen financiële gevolgen voor de communautaire begroting heeft;
6. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie en de in bijlage gaande uitvoerige aanbevelingen te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, alsmede aan de parlementen en regeringen van de lidstaten.

BIJLAGE

UITVOERIGE AANBEVELINGEN VOOR DE INHOUD VAN HET VOORSTEL

Aanbeveling 1 (inzake de minimumnormen voor de vorm en inhoud van het goed te keuren instrument)

Het Europees Parlement is van mening dat het goed te keuren wetgevingsbesluit alle regels moet bevatten inzake erfopvolging in het internationaal privaatrecht en tegelijkertijd moet voorzien in:

- de harmonisatie van de normen betreffende de rechterlijke bevoegdheid, het toepasselijk recht (de "regels inzake jurisdictiegeschillen" of "collisieregels"), de erkenning en uitvoering van buitenlandse beslissingen en openbare akten, met uitzondering van het materieel en formeel recht van de lidstaten;
- de invoering van een "Europese verklaring van erfrecht".

Aanbeveling 2 (inzake bevoegdheids criterium en objectief aanknopingspunt)

Het Europees Parlement is van mening dat het goed te keuren wetgevingsbesluit ervoor moet zorgen dat "forum" (rechtbank) en "ius" (recht) samenvallen waardoor het minder moeilijk wordt het buitenlands recht toe te passen.

Om die reden is het Europees Parlement geneigd de voorkeur te geven aan de gewone verblijfplaats als bevoegdheids criterium en aanknopingspunt, waarbij met gewone verblijfplaats wordt bedoeld:

- a) de gewone verblijfplaats van de decujus op het tijdstip van zijn overlijden, mits het gedurende ten minste twee jaar voor zijn dood zijn gewone verblijfplaats was, zo neen,
- b) de plaats waar de decujus zijn belangencentrum had op het tijdstip van zijn overlijden.

Aanbeveling 3 (inzake de te erkennen ruimte voor de autonome uitoefening van de individuele wil)

Het Europees Parlement is van mening dat het goed te keuren wetgevingsbesluit ruimte moet laten voor de autonome uitoefening van de individuele wil door:

- de partijen in kwestie de kans te geven om onder bepaalde voorwaarden de bevoegde rechter te kiezen volgens het bepaalde in de artikelen 23 en 24 van Verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in

burgerlijke en handelszaken¹,

- de erflater de mogelijkheid geeft om aangaande de wet die op de erfopvolging van toepassing is, te kiezen tussen zijn eigen nationale wet en de wet van het land waar hij op het moment van de keuze zijn gewone verblijfplaats heeft; deze keuze moet worden meegedeeld in een verklaring in de vorm van een testamentaire beschikking.

Aanbeveling 4 (inzake het op de vorm van het testament toepasselijk recht)

Het Europees Parlement is van mening dat het goed te keuren wetgevingsbesluit moet voorzien in een passende regeling betreffende het recht dat van toepassing is op testamentaire beschikkingen die, wat de vorm betreft, als rechtsgeldig moeten worden beschouwd indien zij ook als dusdanig worden erkend door de wetgeving van de staat waar de erflater zijn testamentaire beschikking heeft verricht of door de wetgeving van de staat waar de erflater zijn gewone verblijfplaats had op het moment van zijn testamentaire beschikking of van zijn overlijden of door de wetgeving van een van de staten waarvan de erflater de nationaliteit bezat op het moment van zijn testamentaire beschikking of van zijn overlijden;

Aanbeveling 5 (inzake het op de erfovereenkomsten toepasselijk recht)

Het Europees Parlement is van mening dat het goed te keuren wetgevingsbesluit moet voorzien in een passende regeling betreffende het recht dat van toepassing is op de erfovereenkomsten, die moeten worden geregeld:

- a) wanneer zij betrekking hebben op de erfopvolging van een enkele persoon, door de wetgeving van de staat waar deze persoon zijn gewone verblijfplaats heeft op het moment van de sluiting van de erfovereenkomst;
- b) wanneer zij betrekking hebben op de erfopvolging van meer dan een persoon, door elk van de wetgevingen van de staten waar elk van deze personen zijn gewone verblijfplaats heeft op het moment van de sluiting van de erfovereenkomst.

Ook wat erfovereenkomsten betreft, zal in het goed te keuren wetgevingsbesluit voldoende ruimte moeten worden gelaten voor de vrije wilsuiting, door de partijen de mogelijkheid te bieden om door middel van een uitdrukkelijke verklaring overeen te komen de erfovereenkomst te onderwerpen ofwel aan de wetgeving van de staat waar de persoon of een van de personen waarop de erfopvolging betrekking heeft zijn gewone verblijfplaats heeft op het moment van de sluiting van de erfovereenkomst ofwel van de staat waarvan hij op hetzelfde moment de nationaliteit bezit;

Aanbeveling 6 (inzake algemene vraagstukken betreffende het toepasselijk recht)

Het Europees Parlement is van mening dat het goed te keuren wetgevingsbesluit ook moet voorzien in een regeling van de algemene vraagstukken betreffende het toepasselijk recht.

Het Europees Parlement is meer bepaald van mening dat:

- de wet die in het goed te keuren wetgevingsbesluit wordt aangewezen, ongeacht de aard en de plaats van de goederen, de gehele erfopvolging moet regelen, vanaf de opening van de

¹ PB L 12 van 16.1.2001, blz. 1.

procedure tot de overhandiging van de erfenis aan de rechthebbenden;

- het goed te keuren wetgevingsbesluit een werking erga omnes moet hebben, m.a.w. ook moet gelden wanneer de wetgeving die in het besluit is aangewezen die van een derde land is;
- om het communautaire stelsel van collisieregels inzake successie te coördineren met dat van derde landen, het goed te keuren wetgevingsbesluit moet voorzien in een passende regeling inzake "renvoi" (herverwijzing of doorverwijzing), door te bepalen dat wanneer de op successie toepasselijke wet die is van een derde land en de collisieregels van dat land de wet aanwijzen van een lidstaat of die van een ander derde land dat overeenkomstig het stelsel van het internationaal privaatrecht zijn eigen wetgeving zou toepassen op het geval in kwestie, de wet van die andere lidstaat, respectievelijk de wet van het andere derde land van toepassing is;
- in het goed te keuren wetgevingsbesluit moet worden vastgelegd op welke wijze en met welke middelen de instanties die een buitenlandse wet moeten toepassen de inhoud van die wet moeten vaststellen en welke beroepsmogelijkheden er zijn als wordt verzuimd de inhoud vast te stellen;
- in het goed te keuren wetgevingsbesluit moet worden bepaald dat de regeling van een prejudiciële kwestie wordt onderworpen aan de wet waarnaar wordt verwezen in de relevante collisieregels van de voor erfopvolging toepasselijke wet, met dien verstande dat de oplossing slechts rechtsgeldig zal zijn ten aanzien van de procedure waarin de prejudiciële kwestie is gerezen;
- in het goed te keuren wetgevingsbesluit moet worden bepaald dat de toepassing van een bepaling van de toepasselijke wet kan worden uitgesloten wanneer dit manifest in strijd zou zijn met de openbare orde van het rechtsgebied;
- in het goed te keuren wetgevingsbesluit moet worden bepaald dat wanneer er in een land twee of meer rechtsstelsels of regelgevingen inzake erfopvolging en testamenten bestaan die van toepassing zijn in verschillende rechtsgebieden, elk rechtsgebied moet worden beschouwd als een land bij de bepaling welk recht van toepassing is op de erfopvolging. Voorts moet in het goed te keuren wetgevingsbesluit met betrekking tot dat land worden bepaald dat:
 - (a) elke verwijzing naar de gewone verblijfplaats in dat land moet worden opgevat als een verwijzing naar de gewone verblijfplaats in een territoriale eenheid;
 - (b) elke verwijzing naar nationaliteit moet worden opgevat als een verwijzing naar de in de wetgeving van dat land vastgelegde territoriale eenheid. Bij ontstentenis van zulke bepalingen wordt de verwijzing opgevat als een verwijzing naar het rechtsstelsel waarmee de persoon in kwestie de nauwste band had.

Aanbeveling 7 (inzake de Europese verklaring van erfrecht)

Het Europees Parlement is van mening dat het goed te keuren wetgevingsbesluit tot doel moet hebben de vereenvoudiging van de procedures die de erfgenamen en de legatarissen moeten volgen om in het bezit van de goederen uit de nalatenschap te komen, met name door:

- de invoering van regels van internationaal privaatrecht die de rechtsstelsels wat beheer, vereffening en overdracht van de erfenissen en de identificatie van de erfgenamen betreft op doeltreffende wijze moeten coördineren, waarbij wordt bepaald dat deze aspecten van de erfopvolging, ongeacht uitzonderingen op grond van de aard of de plaats van bepaalde goederen, worden geregeld door de op erfopvolging van toepassing zijnde wet; dat wanneer deze wet voorziet in het optreden van een daarin vastgestelde of een dienovereenkomstig aangewezen instantie, de bevoegdheden van deze instantie in alle lidstaten wordt erkend; dat wanneer de op erfopvolging van toepassing zijnde wet die van een lidstaat is, de bevoegdheden van deze instantie zich uitstrekken, tenzij door de erflater anders bepaald, over alle goederen uit de nalatenschap, ongeacht de plaats waar zij zich bevinden, ook wanneer deze bevoegdheden overeenkomstig de op erfopvolging van toepassing zijnde wet beperkt zijn tot de roerende goederen; dat de maatregelen inzake het optreden van de instanties die worden genoemd in de op erfopvolging van toepassing zijnde wet kunnen worden gevraagd aan de rechters van de lidstaat waarvan het recht van toepassing is op de erfopvolging of op het grondgebied waarop de overledene zijn gewone verblijfplaats had op het moment van overlijden, dan wel op het grondgebied waarvan de goederen uit de nalatenschap zich bevinden;
- de invoering van een "Europese verklaring van erfrecht" waarin bindend is vermeld welk recht van toepassing is, wie de begunstigten van de erfenis zijn, welke personen met het beheer ervan belast zijn en wat hun bevoegdheden zijn, alsook welke goederen tot de nalatenschap behoren, af te geven door een autoriteit die overeenkomstig de desbetreffende nationale wetgeving bevoegd is tot de uitgifte of authenticatie van officiële documenten.

Deze verklaring, waarin moet worden aangegeven welke wet op de erfopvolging van toepassing is, moet redactioneel beantwoorden aan een standaardmodel dat in het goed te keuren wetgevingsbesluit wordt omschreven en geldt als een geschikte titel voor de overschrijving van de via erfenis verworven goederen in de openbare registers van de lidstaat op het grondgebied waarvan de goederen zich bevinden, vanzelfsprekend met inachtneming van de wetgeving van deze lidstaat met betrekking tot het functioneren van deze registers en de gevolgen van de daarin opgeslagen informatie.

Bovendien moet het goed te keuren wetgevingsbesluit bescherming bieden aan derden die te goeder trouw een overeenkomst onder bezwarende titel hebben gesloten met de persoon die op basis van de verklaring kan beschikken over de goederen uit de nalatenschap, met als doel de verwerving daarvan veilig te stellen, behalve indien deze persoon ervan op de hoogte is dat de gegevens in de verklaring onjuist zijn of dat de bevoegde instantie de verklaring heeft ingetrokken of gewijzigd;

Aanbeveling 8 (inzake de "lex rei sitae" en de "wettelijke erfdelen")

Het Europees Parlement is van mening dat het goed te keuren wetgevingsbesluit:

- de op erfopvolging van toepassing zijnde wet in overeenstemming moet brengen met het recht van de plaats waar de goederen uit de nalatenschap zich bevinden, zodat dit recht met name van toepassing wordt op de procedures om de goederen uit de nalatenschap of enige concrete aanspraken daarop te verwerven, de erfenis te aanvaarden of te weigeren, alsmede op de desbetreffende formaliteiten inzake openbaarmaking;
- moet voorkomen dat de op erfopvolging van toepassing zijnde wet de toepassing belemmert van wetsbepalingen van het land waar zich bepaalde onroerende goederen, ondernemingen

of andere speciale categorieën activa bevinden en volgens de wetgeving waarvan dergelijke bezittingen op grond van economische, familiale of sociale redenen onder een speciaal erfrecht vallen;

- moet voorkomen dat de mogelijkheid om te kiezen welke wet toepasselijk is wordt aangegrepen om de grondbeginselen van toekenning van het wettelijk erfdeel aan de nauwste verwanten, die zijn verankerd in de wet die objectief van toepassing is op de erfopvolging, met voeten te treden;

Aanbeveling 9 (inzake trusts)

Het Europees Parlement wijst erop dat overeenkomstig artikel 295 van het Verdrag de regeling van het eigendomsrecht tot de bevoegdheid van de lidstaten behoort en verlangt bijgevolg dat het goed te keuren wetgevingsbesluit niet van toepassing is op met het oog op de erfopvolging opgerichte trusts. In het besluit moet echter wel worden bepaald dat wanneer een trust wordt opgericht bij beschikking wegens overlijden, het feit dat de erfopvolging wordt geregeld door de in het besluit aangewezen wet niet verhindert dat een andere wet van toepassing is op de trust en dat omgekeerd de toepassing op de trust van de desbetreffende wet niet verhindert dat de erfopvolging wordt geregeld door de wet die er volgens het goed te keuren wetgevingsbesluit op van toepassing is.

Aanbeveling 10 (inzake de "exequatur")

Het Europees Parlement stelt de Commissie voor om met het oog op de erkenning en de uitvoering van beslissingen in het goed te keuren wetgevingsbesluit het stelsel over te nemen dat bij Verordening (EG) nr. 44/2001 is ingevoerd en dat de *exequatur* alleen vereist ingeval het vonnis van de rechtbank van een lidstaat de basis vormt van een executoriale procedure in een andere lidstaat.

Wanneer een beslissing in de openbare registers moet worden opgenomen, moet er gezien de onderling sterk verschillende regels van de lidstaten voor worden gezorgd dat de beslissing vergezeld gaat van een "certificaat van overeenstemming" met de openbare orde en het bindend recht van de aangezochte lidstaat, af te geven in een standaardmodel door een lokale gerechtelijke instantie;

Aanbeveling 11 (inzake de openbare akten)

Het Europees Parlement is van mening dat openbare akten inzake erfopvolging zo dienen te worden gereguleerd dat zij dezelfde gevolgen hebben en dat zij in alle lidstaten moeten worden erkend als bewijs voor de feiten en verklaringen die volgens de bevoegde instantie die ze heeft opgesteld in haar bijzijn zijn opgemaakt, voorzover daarin is voorzien in de wetgeving van de lidstaat van oorsprong.

Krachtens artikel 57 van Verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad moet de openbare akte beantwoorden aan alle in de lidstaat van oorsprong geldende authenticiteitsvereisten en zal zij niet worden erkend indien de erkenning ervan een effect zou genereren dat manifest indruist tegen de openbare orde van de aangezochte lidstaat.

Bovendien moet worden bepaald dat wanneer een akte in de openbare registers moet worden opgenomen, analoog aan wat is gezegd met betrekking tot rechterlijke beslissingen, de akte vergezeld gaat van een "certificaat van overeenstemming" met de openbare orde en het bindend

recht van de aangezochte lidstaat, af te geven in een standaardmodel door de gerechtelijke instantie die normaal de akte zou hebben opgesteld in deze laatste lidstaat;

Aanbeveling 12 (inzake het Europees netwerk van testamentenregisters)

Tot slot hoopt het Europees Parlement dat de creatie van een Europees netwerk van testamentenregisters door de koppeling van de nationale registers het opzoeken en het vaststellen van de laatste wensen van de overledene zal vergemakkelijken.